

การส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนา
ของนักปกครองท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมของตำบลแม่คำมี อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่
Promoting Political Leadership According to
Buddhism Participatory Local Governor of Maekummee Subdistrict
Mueang Phrae District Phrae Province

สายัณห์ อินนันใจ¹ และ พระครูโสภณกิตติบัณฑิต²
Sayan Innanjai¹ and Phrakrusoponkittibundit²

Received: 15 December 2025; Revised: 12 February 2026; Accepted: 17 February 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการณ์เกี่ยวกับภาวะผู้นำทางการเมืองของนักปกครองท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วม 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีภาวะผู้นำทางการเมืองของนักปกครองท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วม 3) เพื่อศึกษาพัฒนาภาวะผู้นำทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของนักปกครองท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วม 4) เพื่อนำเสนอรูปแบบการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของนักปกครองท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วม การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนในเขตตำบลแม่คำมี 376 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าการถดถอยพหุคูณ ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพใช้แบบสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 25 รูปหรือคน และการสนทนาเฉพาะกลุ่มของผู้ทรงคุณวุฒิ 9 รูปหรือคน และการวิจัยเชิงปฏิบัติการ 45 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการพรรณนาความ

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการณ์เกี่ยวกับภาวะผู้นำทางการเมืองของนักปกครองท้องถิ่นตำบลแม่คำมีอยู่ในระดับมาก มีจุดเด่นภาวะผู้นำแบบชี้แนะ สะท้อนถึงการแนะแนวทางให้ประชาชนเข้าร่วมในการพัฒนาชุมชน ติดตามการพัฒนาชุมชน รวมทั้งมีจิตสำนึกที่ดีต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีภาวะผู้นำทางการเมือง โดยมีปัจจัยที่เกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยด้านวิริยะ พากเพียรในการงานอิทธิพลสูงสุดต่อการเกิดภาวะผู้นำ แสดงให้เห็นถึงการมีทัศนคติที่ดีต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในพื้นที่อย่างสม่ำเสมอตลอดถึงการไม่ย่อท้อต่อความลำบากในการติดตามการพัฒนาชุมชนของผู้ปกครองท้องถิ่น 3) การพัฒนาภาวะผู้นำทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของนักปกครองท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมที่

^{1,2} สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่; Branch of Political Science, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Phrae Campus
Corresponding Author, E-mail: sayan2516@yahoo.com

พัฒนาขึ้นประกอบด้วยผู้นำแบบชี้แนะ สนับสนุน มีส่วนร่วม และมุ่งความสำเร็จ ทั้งนี้เพราะมีความพากเพียรพยายามอย่างสูงที่ มุ่งมั่นในการทำงาน รวมทั้งตรวจสอบการทำงานที่ผ่านมาว่ามีประโยชน์ต่อชุมชน 4) การนำเสนอรูปแบบการประยุกต์หลักพุทธธรรม ประกอบด้วย ความรู้ ความเข้าใจ กระบวนการส่งเสริม รวมทั้ง ผลลัพธ์การส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนา และผลการทดลองใช้ชุดกิจกรรมพบว่าระดับความรู้และการมีส่วนร่วมของประชาชนเพิ่มขึ้นจากระดับปานกลางเป็นระดับมาก สะท้อนศักยภาพของรูปแบบในการพัฒนาผู้นำท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: การส่งเสริม; ภาวะผู้นำทางการเมือง; การมีส่วนร่วม; นักปกครองท้องถิ่น

Abstract

This study aimed to: 1) examine the existing conditions of participatory political leadership among local administrative leaders; 2) investigate factors influencing participatory political leadership among local leaders; 3) develop participatory political leadership in accordance with Buddhist principles; and 4) propose a model for promoting participatory political leadership based on Buddhist principles among local leaders. The research employed a mixed-methods approach. Quantitative data were collected through questionnaires administered to 376 residents within Maekummee Subdistrict. Statistical analyses included percentage, mean, standard deviation, and multiple regression analysis. Qualitative data were obtained through in-depth interviews with 25 key informants and focus group discussions involving 9 experts. In addition, participatory action research was conducted with 45 participants, and the collected data were analyzed using descriptive analysis to synthesize findings in accordance with the research objectives.

The research findings revealed that: 1) the overall level of participatory political leadership among local administrative leaders in Maekummee Subdistrict was high, with directive leadership emerging as a prominent characteristic, reflecting leaders' ability to guide community members to participate in community development, monitor development processes, and foster public awareness of community participation. 2) factors influencing political leadership indicated that personal factors and the principle of Viriya (perseverance in work) exerted the strongest influence on leadership development, demonstrating positive community attitudes toward participation and the persistence of local leaders in continuously

supporting community development despite challenges. 3) the development of participatory political leadership based on Buddhist principles resulted in a leadership model consisting of directive, supportive, participatory, and achievement-oriented leadership, emphasizing sustained diligence, commitment to work, and continuous evaluation of activities for community benefit. And 4) the proposed model integrating Buddhist principles comprised components of knowledge enhancement, participatory promotion processes, and leadership development outcomes. Implementation of the activity program showed that community knowledge and participation increased from a moderate to a high level, reflecting the model's effectiveness and its potential for sustainable local leadership development.

Keywords: Promotion; Political Leadership; Participation; Local Administrators

บทนำ

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เป็นรูปแบบหนึ่งตามหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งเป็นการปกครองของประชาชนโดยประชาชน และเพื่อประชาชน โดยรัฐมีหน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนในสังคมไทย เข้ามามีบทบาทในการ ร่วมรับรู้ร่วมคิด ร่วมสร้างและร่วมตัดสินใจ ดังที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หมวด 16 ว่าด้วยเรื่องการปฏิรูปประเทศ มาตรา 258 (1) ได้บัญญัติเรื่องการปฏิรูปประเทศด้านการเมือง โดยให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองตรวจสอบการใช้อำนาจอรัฐ รู้จักยอมรับในความเห็นทางการเมืองโดยสุจริตที่แตกต่าง และให้ประชาชนใช้สิทธิเลือกตั้งและออกเสียงประชามติโดยอิสระ ปราศจากการครอบงำ (บุญศรี ไพรัตน์, 2560) กำนันผู้ใหญ่บ้าน จึงเป็นบุคคลสำคัญ และจำเป็นต้องมีอยู่คู่กับสังคมไทย ภาวะความเป็นผู้นำของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นบุคคลสำคัญที่จะกระตุ้น สนับสนุน ส่งเสริมและชักนำให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตนเอง ซึ่งหากกำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีคุณลักษณะความเป็นผู้นำมากเพียงใด ย่อมจะได้รับความเชื่อถือและความไว้วางใจ (กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2564) กำนัน ผู้ใหญ่บ้านได้รับความร่วมมืออันดี ทั้งจากข้าราชการและราษฎรในการพัฒนาตำบลหมู่บ้าน ทำให้การปฏิบัติหน้าที่ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุผลสำเร็จอย่างสูงสุด อันจะส่งผลให้การประสานความต้องการของประชาชน กับการดำเนินงานของส่วนราชการเป็นไป อย่างมีคุณภาพ ก่อให้เกิดความสงบสุขและนำไปสู่การพัฒนาประเทศสืบไป (อรรถัย ก๊กผล, 2552)

นอกจากนี้ การส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือกัน ยังเกิดขึ้นได้จากการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ให้ประชาชนมีความใส่ใจกับสิ่งที่เกิดขึ้นภายในชุมชน ให้มีความรู้ความเข้าใจการทำงาน และขอบเขตความรับผิดชอบของสถาบันการเมืองในชุมชน และให้เป็นผู้ที่มีทัศนคติที่ถูกต้องในระบอบประชาธิปไตย เพราะจะสามารถทำให้ทั้งผู้ปกครองท้องถิ่นและท้องถิ่น มีความเกรงกลัว ไม่กล้ากระทำความผิด และมุ่งต่อการทำงานที่เป็นสาธารณะประโยชน์ เพราะเชื่อว่าการกระทำดังกล่าวของพวกเขา สามารถส่งผลต่อความไว้วางใจในการเลือกตั้งในภายภาคหน้าจากประชาชน (สิริกาญจน์ เอี่ยมอาจหาญ, 2564) จากความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ภาวะผู้นำของผู้ปกครองท้องถิ่น จึงเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับตำบล ให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะกำนันและผู้ใหญ่บ้านซึ่งเป็นผู้นำที่ใกล้ชิดประชาชนมากที่สุด มีบทบาททั้งในฐานะผู้ประสานผลประโยชน์ของชุมชน ผู้ขับเคลื่อนนโยบายรัฐสู่การปฏิบัติ และผู้สร้างพื้นที่การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการตัดสินใจและพัฒนาท้องถิ่น หากผู้นำสามารถเปิดพื้นที่ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ทั้งในด้านการเสนอปัญหา การร่วมวางแผน การดำเนินกิจกรรม และการประเมินผล ย่อมส่งผลให้การพัฒนาชุมชนมีความสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน และสร้างความเข้มแข็งให้แก่สังคมฐานรากได้อย่างยั่งยืน

ในบริบทของตำบลแม่คำมี อำเภอเมืองแพร่ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจ การคมนาคม และยังคงมีโครงสร้างสังคมแบบชุมชนที่ยึดโยงกับความเชื่ออาถรรพ์และความสามัคคี ประชาชนส่วนใหญ่ ยังคงมีวัดและพระพุทธศาสนาเป็นศูนย์กลางทางจิตใจและวัฒนธรรมของชุมชน ประกอบกับตำบลมีจำนวน 12 หมู่บ้านที่มีความเชื่อมโยงกันในเชิงเครือญาติและกิจกรรมทางสังคม ทำให้พื้นที่ดังกล่าว เหมาะสมอย่างยิ่งต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วม โดยอาศัยทุนทางวัฒนธรรม และศาสนาเป็นฐานสนับสนุน (เทศบาลตำบลแม่คำมี, 2567) อย่างไรก็ตาม การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น ยังคงต้องอาศัยผู้นำที่สามารถเชื่อมโยงกลไกทางการบริหารกับคุณค่าทางสังคมและศาสนาเข้าด้วยกันอย่างเหมาะสม นอกจากนี้ในมิติของการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพุทธ การบูรณาการหลักอิทธิบาท 4 ได้แก่ ฉันทะ (ความรักและศรัทธาในงาน) วิริยะ (ความเพียรพยายาม) จิตตะ (ความเอาใจใส่และรับผิดชอบ) และวิมังสา (การไตร่ตรองและตรวจสอบด้วยเหตุผล) สามารถนำมาใช้เป็นกรอบคุณธรรมในการเสริมสร้างภาวะผู้นำ ที่ตอบสนองต่อการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้นำที่มีฉันทะย่อมมีแรงจูงใจในการพัฒนาชุมชน ผู้นำที่มีวิริยะสามารถขับเคลื่อนกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ผู้นำที่มีจิตตะจะใส่ใจปัญหาของประชาชน และผู้นำที่มีวิมังสาจะสามารถปรับปรุงการทำงานให้เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ได้อย่างต่อเนื่อง (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

เมื่อบูรณาการหลักพุทธธรรมดังกล่าว เข้ากับกลไกการมีส่วนร่วมระดับตำบล จึงเกิดรูปแบบการส่งเสริมภาวะผู้นำที่สามารถนำไปใช้ได้จริงในพื้นที่ เช่น การจัดเวทีประชาคมแบบมีส่วนร่วม การใช้วัดหรือพื้นที่ชุมชนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ การส่งเสริมกิจกรรมจิตอาสา การพัฒนาแผนชุมชนร่วมกัน และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างผู้นำท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วน

ท้องถิ่น พระสงฆ์ และประชาชน ซึ่งส่งผลให้การพัฒนาชุมชนไม่เป็นเพียงการดำเนินงานเชิงโครงการ แต่กลายเป็นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนในระยะยาวเพิ่มมากขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการณ์เกี่ยวกับภาวะผู้นำทางการเมืองของนักปกครองท้องถิ่นที่แบบมีส่วนร่วมของตำบลแม่คำมี อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีภาวะผู้นำทางการเมืองของนักปกครองท้องถิ่นที่แบบมีส่วนร่วมของตำบลแม่คำมี อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่
3. เพื่อศึกษาพัฒนาภาวะผู้นำทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของนักปกครองท้องถิ่นที่แบบมีส่วนร่วมของตำบลแม่คำมี อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่
4. เพื่อนำเสนอรูปแบบการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของนักปกครองท้องถิ่นที่แบบมีส่วนร่วมของตำบลแม่คำมี อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้นำระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ได้กำหนดขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

1. การวิจัยเชิงปริมาณ

1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การเชิงปริมาณใช้ประชากร คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลแม่คำมี อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป จำนวน 6,059 คน กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 376 คน คือ ประชาชนดังกล่าวที่ได้รับการคัดเลือกด้วยวิธีสุ่มแบบแบ่งชั้น จากการสุ่มตัวอย่างจากสูตรของทาโร่ ยามานะ (Taro Yamane) ซึ่งใช้ระดับความคลาดเคลื่อนที่ 0.05 (วัลลภ สุขสวัสดิ์, 2561)

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ใช้ แบบสอบถาม โดยมีเนื้อหาแบ่งออกเป็น 5 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปจำแนกตาม 1) เพศ 2) อายุ 3) ระดับการศึกษา 4) อาชีพ 5) รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพการณ์ภาวะผู้นำทางการเมืองของนักปกครองท้องถิ่นที่แบบมีส่วนร่วมของตำบลแม่คำมี อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านภาวะผู้นำแบบชี้แนะ 2) ด้านภาวะผู้นำแบบสนับสนุน 3) ด้านภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม 4) ด้านภาวะผู้นำแบบมุ่งความสำเร็จ ตอนที่ 3 แบบสอบถามปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางการเมืองของนักปกครองท้องถิ่นที่แบบมีส่วนร่วมของตำบลแม่คำมี อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ 3 ด้าน 1) ปัจจัยส่วนบุคคล 2) ปัจจัยสภาพการณ์ทางการเมือง 3) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ตอนที่ 4 แบบสอบถามหลักอิทธิบาทธรรมกับการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมือง ตามแนวพระพุทธศาสนาของนักปกครองท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมของตำบลแม่คำมี อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ 4 ด้าน

1) ด้านฉันทะ ความพอใจรักใคร่ในสิ่งที่ทำนั้น 2) ด้านวิริยะ ความพากเพียรในสิ่งนั้น 3) ด้านจิตตะ ความพอใจฝึกฝนในสิ่งนั้น และ 4) ด้านวิมังสา ตอนที่ 5 เป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของนักปกครองท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วม ซึ่งมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (Open ended Questionnaire) โดยได้นำแบบสอบถามไปใช้กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อคำนวณหาความเชื่อมั่น (Reliability) ซึ่งใช้สูตรของครอนบาค (Cronbach's Alpha) ได้ค่าความเชื่อมั่นที่ 0.870 (Cronbach L. J., 1990)

1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล คณะผู้วิจัยได้ขอหนังสือจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ เพื่อลงพื้นที่และเก็บข้อมูลสำหรับการเข้าถึงกลุ่มประชากรตัวอย่างในพื้นที่ โดยกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลและแจกแบบสอบถามด้วยตนเอง

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป ดำเนินการโดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ การวิเคราะห์สภาพการณ์ภาวะผู้นำทางการเมือง ตลอดจนปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางการเมือง รวมทั้งหลักอิทธิบาทธรรมกับการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนา ใช้วิธีการหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานในการประมวลผลข้อมูล ส่วนปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางการเมือง รวมทั้งหลักอิทธิบาทธรรมกับการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนา ใช้สถิติเชิงพรรณนาลักษณะและสถิติเชิงวิเคราะห์ ได้แก่ วิเคราะห์ถดถอยพหุคูณในการประมวลผลข้อมูล

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ

2.1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth Interview) ในการศึกษาครั้งนี้ จำนวน 25 รูป หรือ คน คณะผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยการเจาะจง (Purposive Sampling) แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มที่ 1 นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 2 คน 2) กลุ่มที่ 2 นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 3 รูป หรือ คน 3) กลุ่มที่ 3 ผู้ปกครองท้องถิ่น 10 คน 4) กลุ่มที่ 4 กลุ่มผู้นำชุมชน 10 คน และ การสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group) จำนวน 9 คน แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มที่ 1 นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 2 คน 2) กลุ่มที่ 2 นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 2 รูป 3) กลุ่มที่ 3 ผู้ปกครองท้องถิ่น จำนวน 5 คน

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ในแบบสัมภาษณ์ คณะผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างแบบสัมภาษณ์ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย และสามารถเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้อย่างเหมาะสม โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอนดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์ ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์การส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักปกครองท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วม 4 ด้าน 1) ด้านภาวะผู้นำแบบชี้แนะ 2) ด้านภาวะผู้นำแบบสนับสนุน 3) ด้านภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม 4) ด้านภาวะผู้นำแบบมุ่งความสำเร็จ ตอนที่ 3 แบบสัมภาษณ์การส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาในการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมกับการบูรณาการหลักอิทธิบาทธรรมของผู้ปกครองท้องถิ่น 4 ด้าน 1) ด้านฉันทะ ความพอใจรักใคร่ในสิ่งที่ทำนั้น 2) ด้านวิริยะ ความพากเพียร

ในสิ่งนั้น 3) ด้านจิตตะ ความพอใจฝึกฝนในสิ่งนั้น และ 4) ด้านวิมังสา ความมั่นสอดส่องในเหตุผลของสิ่งนั้น

การสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) กับผู้ทรงคุณวุฒิ แบบการสนทนาโดยมีเนื้อหาที่สำคัญ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ร่วมการสนทนากลุ่ม ตอนที่ 2 แบบการสนทนากลุ่มการบูรณาการหลักอิทธิบาทธรรม กับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางการเมือง ตามแนวพระพุทธศาสนาของนักปกครองท้องถิ่น ในการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วม 4 ด้าน 1) ด้านฉันทะ ความพอใจรักใคร่ในสิ่งที่ทำนั้น 2) ด้านวิริยะ ความพากเพียรในสิ่งนั้น 3) ด้านจิตตะ ความพอใจฝึกฝนในสิ่งนั้น และ 4) ด้านวิมังสา ความมั่นสอดส่องในเหตุผลของสิ่งนั้น ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และแนวทางการข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของนักปกครองท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วม

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล คณะผู้วิจัยดำเนินการ ขอหนังสือจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ สำหรับการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มย่อย ทำการรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองในพื้นที่ศึกษา เพื่อให้สามารถเข้าถึงและเก็บข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยการบันทึกเสียงและจดบันทึกการสัมภาษณ์อย่างเป็นระบบ และการสนทนากลุ่มย่อยกับผู้ทรงคุณวุฒิ จากนั้นวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการจำแนกประเด็นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาและบริบท (Context) และนำเสนอผลการศึกษาในรูปแบบพรรณนา พร้อมอ้างอิงคำพูดจากผู้ให้ข้อมูลและผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อความสอดคล้อง ครบถ้วนและชัดเจนของข้อมูล

3. เชิงปฏิบัติการ (Action Research)

3.1 กลุ่มตัวแทนประชาชนแกนนำต้นแบบในเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ในการวิจัยเชิงปฏิบัติการมีกลุ่มตัวแทนประชาชนแกนนำต้นแบบในเชิงปฏิบัติการ จำนวน 45 คน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ใช้ ประกอบไปด้วย 1) ชุดความรู้และพัฒนากการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของนักปกครองท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วม เพื่อสร้างความเข้าใจและตระหนักต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน 2) แบบประเมินผลการปฏิบัติการ มี 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของประชาชน ตอนที่ 2 แบบประเมินผลกิจกรรมการปฏิบัติการการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของนักปกครองท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมของตำบลแม่คำมี อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ โดยประเมินก่อน-หลัง (Pre-test - Post-test) การเข้าร่วมกิจกรรม

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล คณะผู้วิจัยจัดอบรมเชิงปฏิบัติการในพื้นที่ โดยมีการเชิญประชาชนที่เป็นตัวแทนของชุมชน จำนวน 45 คน โดยเน้นความรู้ กระบวนการ และผลลัพธ์ของการดำเนินการ ทำการประเมินก่อน-หลัง (Pre-test - Post-test) ในการเข้าร่วมกิจกรรม

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลจากกิจกรรมปฏิบัติการในการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของนักปกครองท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วม โดยทำการ

วิเคราะห์โดยคำนวณหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ คะแนนเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เป็นรายด้าน และเฉลี่ยรวมทุกด้าน

สรุปผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการณ์เกี่ยวกับภาวะผู้นำทางการเมืองของนักปกครองท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมตำบลแม่คำมี อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 376 คน พบว่า เพศ: หญิง (60.40%) ชาย (39.60%) อายุ: ส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 59 ปี ขึ้นไป (31.90%) ระดับการศึกษา: ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาระดับประถมศึกษา (47.10%) อาชีพ: ส่วนใหญ่ทำเกษตรกรรม (37.50%) รายได้ต่อเดือน: ส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือนระหว่าง ต่ำกว่า 5,000 บาท (47.10%) และรองลงมา มีรายได้ระหว่าง 5,001 - 10,000 บาท (32.40%) ตามลำดับ

2. ระดับความคิดเห็นต่อสภาพการณ์เกี่ยวกับภาวะผู้นำทางการเมืองของนักปกครองท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมตำบลแม่คำมี อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ โดยภาพรวม

(n=376)

สภาพการณ์ภาวะผู้นำทางการเมืองของนักปกครองท้องถิ่น ในการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วม	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านภาวะผู้นำแบบชี้แนะ	4.39	0.56	มาก
2. ด้านภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม	4.37	0.55	มาก
3. ด้านภาวะผู้นำแบบสนับสนุน	4.29	0.62	มาก
4. ด้านภาวะผู้นำแบบมุ่งความสำเร็จ	4.25	0.57	มาก
รวม	4.33	0.51	มาก

ตารางที่ 1 ระดับความคิดเห็นต่อสภาพการณ์ภาวะผู้นำทางการเมือง

จากการศึกษาระดับความคิดเห็นต่อสภาพการณ์ภาวะผู้นำทางการเมืองของนักปกครองท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก พบว่า ประชาชนมีระดับความคิดเห็นต่อสภาพการณ์ภาวะผู้นำทางการเมืองมากที่สุด ในด้านภาวะผู้นำแบบชี้แนะ ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า นักปกครองท้องถิ่นทำการแนะแนวทางให้ประชาชนเข้าร่วมในการพัฒนาชุมชน ตลอดจนชี้แนะให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตามการพัฒนาชุมชนของผู้นำท้องถิ่น และด้านที่ประชาชนมีระดับความคิดเห็นต่อน้อยที่สุดคือ ด้านภาวะผู้นำแบบมุ่งความสำเร็จ ซึ่งแม้อยู่ในระดับมาก แต่ก็สะท้อนให้เห็นว่า ประชาชนอาจมีส่วนร่วมรณรงค์ประชาสัมพันธ์เชิงรุกในการพัฒนาชุมชน และมีส่วนร่วมถ่ายทอดความรู้ให้กับประชาชนในการพัฒนาชุมชน ยังอยู่อัตราขั้นต่ำ จึงควรส่งเสริมให้ประชาชนตระหนักถึงบทบาทในการลงมือทำการพัฒนาชุมชนควบคู่กับการได้รับผลประโยชน์ เพื่อสร้างความยั่งยืนในชุมชน

3) ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นหลักอิทธิบาทธรรมต่อภาวะผู้นำทางการเมืองของนักปกครองท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมตำบลแม่คำมี อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ โดยภาพรวม

(n=376)

หลักอิทธิบาท 4	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านฉันทะ ความพอใจรักใคร่ในสิ่งที่ทำนั้น	4.25	0.56	มาก
2. ด้านวิริยะ ความพากเพียรในสิ่งนั้น	4.25	0.55	มาก
3. ด้านจิตตะ ความพอใจฝึกฝนในสิ่งนั้น	4.24	0.52	มาก
4. ด้านวิมังสา ความหมั่นสอดส่องในเหตุผลของสิ่งนั้น	4.21	0.55	มาก
รวม	4.24	0.50	มาก

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นหลักอิทธิบาทธรรมต่อภาวะผู้นำทางการเมือง

จากการศึกษาระดับความคิดเห็นหลักอิทธิบาท 4 ต่อภาวะผู้นำทางการเมืองของนักปกครองท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก พบว่า ประชาชนมีระดับความคิดเห็นต่อหลักอิทธิบาท 4 ต่อภาวะผู้นำทางการเมืองมากที่สุดในด้านฉันทะ ความพอใจรักใคร่ในสิ่งที่ทำนั้นและด้านวิริยะ ความพากเพียรในสิ่งนั้น ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า นักปกครองท้องถิ่นที่มีการส่งเสริมให้ประชาชนมีจิตสำนึกที่ดีต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ตลอดจนส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมเข้าถึงสาเหตุของการป้องกันยาเสพติดในชุมชน และด้านที่ประชาชนมีระดับความคิดเห็นต่อน้อยที่สุดคือ ด้านวิมังสา ความหมั่นสอดส่องในเหตุผลของสิ่งนั้น ซึ่งแม้อยู่ในระดับมาก แต่ก็สะท้อนให้เห็นว่า ผู้นำยังขาดการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมรู้จักคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผลในการพัฒนาชุมชนตามโอกาสอันสมควร จึงควรส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมรู้จักคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผลในการพัฒนาชุมชน

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีภาวะผู้นำทางการเมืองของนักปกครองท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมตำบลแม่คำมี อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

1. ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีภาวะผู้นำทางการเมืองของนักปกครองท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมตำบลแม่คำมี อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ โดยภาพรวม

(n=376)

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีภาวะผู้นำทางการเมืองของนักปกครองท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วม	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านปัจจัยที่เกี่ยวกับสภาพการณ์ทางการเมือง	4.25	0.54	มาก
2. ด้านปัจจัยส่วนบุคคล	4.24	0.54	มาก
3. ด้านปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม	4.19	0.54	มาก
รวม	4.23	0.54	มาก

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีภาวะผู้นำทางการเมือง

จากการศึกษาระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีภาวะผู้นำทางการเมืองของนักปกครองท้องถิ่น แบบมีส่วนร่วมตำบลแม่คำมี อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีภาวะผู้นำทางการเมืองมากที่สุดด้านปัจจัยที่เกี่ยวกับสภาพการณ์ทางการเมือง ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า ประชาชนได้ติดตามข่าวสารเกี่ยวกับข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการในการพัฒนาชุมชนในพื้นที่อย่างสม่ำเสมอของผู้ปกครองท้องถิ่นผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น ป้ายประชาสัมพันธ์ แผ่นพับ และเสียงตามสายในหมู่บ้าน เป็นต้น และส่วนด้านที่ประชาชนมีระดับความคิดเห็นต่อน้อยที่สุดคือ ด้านปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งแม้อยู่ในระดับมาก แต่ก็สะท้อนให้เห็นว่า ผู้ปกครองท้องถิ่นยังร่วมสนับสนุนทุนทรัพย์หรือบริจาคทรัพยากรในการพัฒนาชุมชนยังน้อยไม่สม่ำเสมอ ควรเสี่ยสละบริจาคทรัพยากรในการพัฒนาชุมชนให้มากขึ้น

2) ผลการวิเคราะห์สมมติฐานการวิจัย 2 ข้อ ได้แก่ สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยประกอบด้วย 1) ปัจจัยส่วนบุคคล 2) ปัจจัยสภาพการณ์ทางการเมือง 3) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม (X) ส่งผลต่อตัวแปรตาม คือ ภาวะผู้นำทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของผู้ปกครองท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วม (Y) มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน (β) = 0.695, $p < .000$) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ข้อที่ 1 สะท้อนผลการวิจัยให้เห็นว่า ปัจจัยทั้ง 3 ด้านของผู้ปกครองท้องถิ่นได้ร่วมพิจารณาเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน รวมทั้งได้แสดงความคิดเห็นในการดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน ตลอดถึงประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนให้กับประชาชน ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาแบบมีส่วนร่วม

สมมติฐานที่ 2 หลักอิทธิบาท 4 ประกอบด้วย 1) ฉันทะ พอใจในการทำงาน 2) วิริยะ พากเพียรในการทำงาน 3) จิตตะ เอาใจใส่ในการทำงาน 4) วิมังสา (X) ส่งผลต่อตัวแปรตาม คือ ภาวะผู้นำทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของผู้ปกครองท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วม (Y) มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน (β) = 0.912, $p < .000$) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ข้อที่ 2 สะท้อนผลการวิจัยให้เห็นว่า หลักอิทธิบาทธรรมทั้ง 4 ด้านของผู้ปกครองท้องถิ่นได้ส่งเสริมให้ประชาชนมีจิตสำนึกที่ดี รวมทั้งไม่ได้ย่อท้อต่อความลำบากในการติดตามการพัฒนาชุมชน มีความเต็มใจในการปฏิบัติตามกฎกติกา ตลอดถึงส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมให้ให้มีการอบรมในการพัฒนาชุมชนอย่างเนืองนิตย์ ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาแบบมีส่วนร่วม

วัตถุประสงค์ที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของนักปกครองท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมตำบลแม่คำมี อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

1. ผลการวิเคราะห์แบบสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมือง ตามแนวพระพุทธศาสนาของนักปกครองท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมตำบลแม่คำมี ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านภาวะผู้นำแบบชี้แนะ คือ ผู้นำต้องเข้าใจกระบวนการพัฒนาชุมชนและ

แผนงานต่าง ๆ เพื่อนำไปชี้แจงให้ประชาชนเข้าใจได้อย่างง่าย ไม่ใช้ภาษาวิชาการเกินจำเป็น พร้อมยกตัวอย่างให้เห็นภาพชัดเจน (2) ด้านภาวะผู้นำแบบสนับสนุน คือ ผู้นำส่งเสริมให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมและประชาคม พร้อมประสานหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนข้อมูลและงบประมาณที่จำเป็น ยังสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาโครงการเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อหมู่บ้าน (3) ด้านภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม คือ ผู้นำส่งเสริมให้ประชาชนร่วมคิดร่วมทำ และร่วมรับผลประโยชน์ในการพัฒนาหมู่บ้าน รวมทั้งเปิดโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการต่าง ๆ ของชุมชน นอกจากนี้ยังร่วมมือกับประชาชนในการแก้ไขปัญหาชุมชน เช่น ปัญหายาเสพติด (4) ด้านภาวะผู้นำแบบมุ่งความสำเร็จ คือ ผู้นำที่มีการวางแผนชัดเจนและกำหนดเป้าหมายแน่นอน สามารถขับเคลื่อนกิจกรรมพัฒนาชุมชนให้สำเร็จได้ ด้วยการสื่อสารที่ชัดเจนจนได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ส่งผลให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชนและหมู่บ้าน

คณะผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากแบบสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับหลักอิทธิบาทธรรมต่อภาวะผู้นำทางการเมืองของนักปกครองท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมของตำบลแม่คำมี ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านฉันทะ ผู้นำแบบฉันทะ คือ ผู้ที่ทำงานด้วยใจรักและพอใจในหน้าที่ ต้องการทำให้เกิดผลสำเร็จอย่างดีที่สุด ไม่ใช่เพียงทำให้เสร็จตามหน้าที่เท่านั้น แต่มีจิตอาสา พุ่งเทแรงกายแรงใจเพื่อประโยชน์ของประชาชน และมุ่งแก้ปัญหาชุมชนให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐอย่างจริงจัง (2) ด้านวิริยะ ผู้นำแบบวิริยะคือผู้มีความเพียรขยัน สู้งาน มุ่งมั่นทำงานอย่างต่อเนื่องไม่ท้อถอย และรับผิดชอบทั้งงานส่วนตนและงานส่วนรวมอย่างเต็มความสามารถ พร้อมอธิบายและสร้างความเข้าใจกับผู้ที่เห็นต่างและผู้ที่เห็นด้วย เพื่อให้การพัฒนาชุมชนเกิดผลจริงและสร้างความร่วมมือร่วมสุขในสังคม (3) ด้านจิตตะ ผู้นำแบบจิตตะคือผู้เอาใจใส่ ตั้งจิตมั่น และอุทิศตัวให้งานอย่างจริงจัง ไม่ย่อท้อ พร้อมมุ่งผลสำเร็จเพื่อยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนให้ปลอดจากปัญหาสังคมและเศรษฐกิจ โดยประสานหน่วยงานต่าง ๆ มาร่วมดูแลชุมชนอย่างต่อเนื่อง (4) ด้านวิมังสา ผู้นำแบบวิมังสาคือผู้ทำงานด้วยปัญญา ใช้การไตร่ตรองตรวจสอบ และปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่อง โดยวางแผน ทดลอง และประเมินผลเพื่อให้การดำเนินงานเกิดประสิทธิภาพสูงสุด พร้อมทั้งแก้ไขข้อบกพร่องเพื่อสร้างประโยชน์และความเป็นธรรมแก่ชุมชนอย่างแท้จริง

2) ผลการวิเคราะห์การสนทนากลุ่มย่อยของผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของนักปกครองท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมตำบลแม่คำมี อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ จำนวน 9 คน ซึ่งสามารถวิเคราะห์การสนทนากลุ่มย่อยของผู้ทรงคุณวุฒิดังต่อไปนี้ (1) ด้านฉันทะ ผู้นำแบบฉันทะทำงานด้วยใจรักและเต็มใจ มุ่งมั่นให้งานบรรลุเป้าหมายด้วยความพอใจและไม่เห็นแก่ตัว พร้อมควบคุมอารมณ์และมุ่งสร้างประโยชน์แก่ชุมชน ทั้งยังมีความรู้ ความเข้าใจ และวิสัยทัศน์ในการวางแผนแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น (2) ด้านวิริยะ ผู้นำแบบวิริยะมีความเพียร ขยัน และอดทน มุ่งมั่นทำงานให้สำเร็จแม้อุปสรรคขวากหนาม แสดงความกล้าและพยายามในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อพัฒนาชุมชน ไม่ทอดทิ้งงานหรือปัญหาของประชาชน (3) ด้านจิตตะ ผู้นำแบบจิตตะมีความตั้งใจและเอาใจใส่ฝักใฝ่ จดจ่อกับงานอย่างจริงจัง อุทิศตัวและใจให้แก่การ

ทำงาน มุ่งให้เกิดความสำเร็จและประโยชน์ส่วนรวม พร้อมแก้ปัญหาและสร้างความสามัคคีในชุมชน (4) ด้านวิมังสา ผู้นำแบบวิมังสาใช้ปัญญาไตร่ตรอง ตรวจสอบ และค้นหาเหตุผลในการทำงาน วางแผน วัตถุประสงค์ และปรับปรุงกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง พร้อมเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นและร่วมแก้ปัญหา เพื่อพัฒนาชุมชนและดูแลความเป็นอยู่ของประชาชน

วัตถุประสงค์ที่ 4 การนำเสนอรูปแบบการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของนักปกครองท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมตำบลแม่คำมี อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

การวิจัยเชิงปฏิบัติการมีกลุ่มตัวแทนประชาชนแกนนำต้นแบบในเชิงปฏิบัติการตำบลแม่คำมี จำนวน 45 คน ในการเข้าร่วมอบรมกิจกรรมให้ความรู้ และกระบวนการในพื้นที่เพื่อการเสริมสร้างพัฒนาภาวะผู้นำทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของนักปกครองท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมในตำบลแม่คำมี อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ โดยชุดกิจกรรมประกอบด้วยเนื้อหา ดังนี้

- 1) ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับบริบทการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนา
- 2) กระบวนการการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนา
- 3) ผลลัพธ์การส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนา

มีการประเมินความรู้ ความเข้าใจ กระบวนการ และผลลัพธ์ของผู้เข้าร่วมกิจกรรมการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนา โดยประเมินก่อน-หลัง (Pre-test - Post-test) ผลการเข้าร่วมกิจกรรม พบว่า ผลรวมทุกด้าน ก่อนการเข้ารับการถ่ายทอดความรู้ประชาชนมีความเห็นระดับปานกลาง ส่วนหลังการเข้ารับการถ่ายทอดความรู้อยู่ในระดับมาก

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นต่อสภาพการณ์ภาวะผู้นำทางการเมืองของนักปกครองท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วม พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสะท้อนถึงความสำคัญของนักปกครองท้องถิ่นได้แนะนำให้ประชาชนไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง แนะนำแนวทางให้ประชาชนเข้าร่วมในการพัฒนาชุมชน และชี้้นำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตามการพัฒนาชุมชนของผู้นำท้องถิ่น สอดคล้องกับงานของ พระเมธี สิริปัญญา (วังใน) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องภาวะผู้นำทางการเมืองตามหลักพุทธธรรมของ ผู้ปกครองท้องถิ่นในตำบลป่าเมต อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้ปกครองท้องถิ่นในตำบลป่าเมต อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (พระเมธี สิริปัญญา (วังใน), 2565) ทั้งนี้ชี้ให้เห็นถึงผู้นำชุมชนได้สร้างแนวทางปฏิบัติของประชาชนในการพัฒนาชุมชนร่วมกันระหว่างผู้นำกับประชาชนในชุมชน และยังสอดคล้องกับงานของพระอธิการณิต ธรรมสาโร (รามโพ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องภาวะผู้นำเชิงพุทธของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตำบลห้วยร่วม อำเภอดงเจริญ จังหวัดพิจิตร ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงพุทธของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตำบลห้วยร่วม อำเภอดงเจริญ จังหวัดพิจิตร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (พระอธิการ

ธนิต ธรรมสารโร (รามโพ, 2563) ทั้งนี้ชี้ให้เห็นถึง การมีภาวะผู้นำมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง เพราะได้มีความร่วมมือในการพัฒนาชุมชนทุกด้านอย่างสร้างสรรค์

และ สรุปผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นหลักอิทธิบาท 4 ต่อภาวะผู้นำทางการเมืองของนักปกครองท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่า นักปกครองท้องถิ่นได้ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมเข้าถึงสาเหตุของการป้องกันยาเสพติดในชุมชน และมีความมุ่งมั่นในการติดตามข่าวสารข้อมูล เพื่อเผยแพร่แก่ประชาชนให้มีส่วนร่วมจากการอบรมในการพัฒนาชุมชน สอดคล้องกับงานของ ธนัชร พรหมเสนา ได้ศึกษาเรื่องประสิทธิผลการบริหารจัดการปัญหาของประชาชนที่มาร้องเรียนต่อศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดแพร่ ผลการวิจัย พบว่า ระดับประสิทธิผลการบริหารจัดการปัญหาของประชาชนที่มาร้องเรียนต่อศูนย์ดำรง ธรรมจังหวัดแพร่ พบว่า โดยภาพรวมหลักอิทธิบาท 4 อยู่ในระดับมาก (ธนัชร พรหมเสนา, 2565) ทั้งนี้ชี้ให้เห็นถึงหน่วยงานมีความสัมพันธ์ในเชิงบวก เพราะทำการบริหารจัดการปัญหาของประชาชนที่มาร้องเรียนอย่างเป็นระบบ และแก้ไขปัญหาแก่ประชาชนได้

2. จากผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีภาวะผู้นำทางการเมืองของนักปกครองท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วม ได้แก่

2.1 สรุปผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีภาวะผู้นำทางการเมืองของนักปกครองท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วม พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่า นักปกครองท้องถิ่นมีทัศนคติที่ดีต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในพื้นที่อย่างสม่ำเสมอของผู้ปกครองท้องถิ่นของตำบลแม่คำมี และประชาชนได้ติดตามข่าวสารเกี่ยวกับข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการในการพัฒนาชุมชนในพื้นที่อย่างสม่ำเสมอของผู้ปกครองท้องถิ่นผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น ป้ายประชาสัมพันธ์ แผ่นพับ และเสียงตามสายในหมู่บ้าน เป็นต้น สอดคล้องกับงานของ ไกรลาศ พลไชย ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลดงมะไฟ อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลดงมะไฟ อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.13 (ไกรลาศ พลไชย, 2562) ทั้งนี้ชี้ให้เห็นถึง นักการเมืองท้องถิ่นได้จัดการปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลอย่างเข้าใจ และเป็นธรรมเกิดประโยชน์ต่อประชาชนอย่างยิ่ง

2.2 ผลการวิเคราะห์สมมติฐานการวิจัย ได้แก่ ปัจจัย3ด้านส่งผลต่อตัวแปรตาม คือ ภาวะผู้นำทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของผู้ปกครองท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมของตำบลแม่คำมี อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ (y) มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน (β) = 0.695, $p < .000$) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ และหลักอิทธิบาท 4 ส่งผลต่อตัวแปรตาม คือ ภาวะผู้นำทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของผู้ปกครองท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมของตำบลแม่คำมี อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ (y) มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน (β) = 0.912, $p < .000$) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับงานของ

พระปัญญาฤทธิ์ สิริวัฒนโก (ฟ้าสกุล) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชน ในอำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีการศึกษา และรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนในอำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ (พระปัญญาฤทธิ์ สิริวัฒนโก (ฟ้าสกุล), 2564) ทั้งนี้ชี้ให้เห็นถึง ปัจจัยทั้ง 3 ด้านของผู้ปกครองท้องถิ่นได้ส่งเสริมประชาชนเข้าร่วมพัฒนาชุมชน รวมทั้งได้ดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน ตลอดถึงหลักอิทธิบาทธรรมทั้ง 4 ด้านของผู้ปกครองท้องถิ่นได้ส่งเสริมให้ประชาชนมีจิตสำนึกที่ดี รวมทั้งผู้ปกครองท้องถิ่นไม่ได้ย่อท้อต่อความลำบากในการติดตามการพัฒนาชุมชน ทั้งยังมีความเต็มใจในการปฏิบัติตามกฎกติกาของชุมชนเป็นอย่างดี

3. จากผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 การพัฒนาภาวะผู้นำทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของนักปกครองท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วม ได้แก่ ผลการวิเคราะห์แบบสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และการสนทนากลุ่มย่อยของผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของนักปกครองท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมตำบลแม่คำมี ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้ดังนี้ 1) ด้านฉันทะ การทำให้ประชาชนความพอใจรักใคร่ในกิจกรรมการพัฒนาชุมชน ผู้นำแบบฉันทะ มีความพอใจ ความมีใจรักในสิ่งที่ทำ และพอใจ รักในจุดหมายของสิ่งที่ทำนั้น อยากทำสิ่งนั้น ๆ ให้สำเร็จ 2) ด้านวิริยะ การทำให้ประชาชนเกิดความพากเพียรในกิจกรรมการพัฒนาชุมชน ผู้นำแบบวิริยะ มีความเพียร ขยันหมั่นประกอบสิ่งนั้นด้วยความพยายาม เข้มแข็งอดทน เอาธุระ ไม่ท้อถอย 3) ด้านจิตตะ การทำให้ประชาชนเกิดความพอใจในกิจกรรมการพัฒนาชุมชน ผู้นำแบบจิตตะ มีความตั้งใจ หรือเอาใจฝักใฝ่ 4) ด้านวิมังสา การทำให้ประชาชนเกิดการทบทวนข้อเด่น ข้อด้อย ในกิจกรรมการพัฒนาชุมชน ผู้นำแบบวิมังสา มีการไตร่ตรอง หมั่นใช้พิจารณา ใคร่ครวญ ตรวจสอบเหตุผล และตรวจสอบ ก็ยิ่งหย่อนในสิ่งที่ทำนั้น ชอบคิด ค้นหาเหตุผล ขอบสอสวนทดลอง มีการวางแผน วัดผลคิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุง สอดคล้องกับแนวคิดของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) ได้กล่าวไว้ว่า อิทธิบาท แปลว่า ธรรมเครื่องให้ถึงอิทธิ (ฤทธิ์หรือความสำเร็จ) หรือธรรมที่เป็นเหตุให้ประสบความสำเร็จหรือเปล่งง่าย ๆ ว่าทางแห่งความสำเร็จ มี 4 อย่าง คือ ฉันทะ (ความพอใจ) วิริยะ (ความเพียร) จิตตะ (ความคิดจดจ่อ) และวิมังสา (ความสอบสวน ไตร่ตรอง) แปลให้จำง่ายตามลำดับว่า มีใจรัก พากเพียรทำ เอาจิตฝักใฝ่ ใช้ปัญญาสอบสวน (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2557) และยิ่งสอดคล้องกับแนวคิดของท่านพุทธทาสภิกขุ ได้อธิบายว่า อิทธิบาทจึงแปลว่า รากฐานแห่งความสำเร็จซึ่งมี 4 อย่าง คือ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา (พุทธทาสภิกขุ, 2537) ทั้งนี้ชี้ให้เห็นถึงนักปกครองท้องถิ่นที่มีความพากเพียรพยายามอย่างสูงที่มุ่งมั่นในการทำงาน รวมทั้งตรวจสอบการทำงานที่ผ่านมาว่ามีประโยชน์ต่อชุมชน และสะท้อนศักยภาพออกมาในรูปแบบในการพัฒนาของผู้นำท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพและอย่างยั่งยืน

4. จากผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 การนำเสนอรูปแบบการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของนักปกครองท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมตำบลแม่คำมี อำเภอเมือง

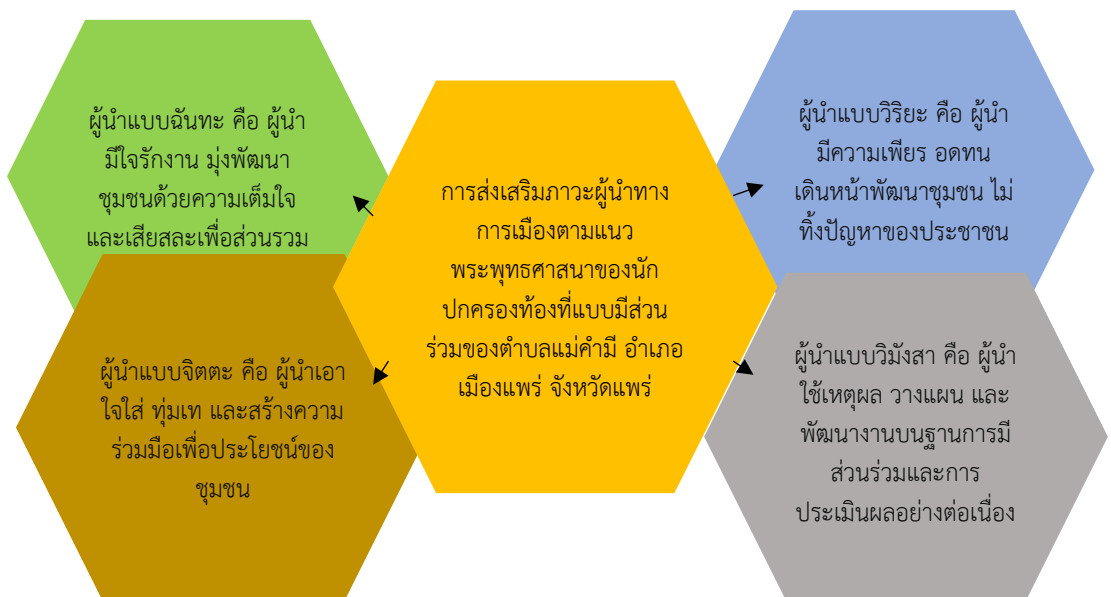
แพร่ จังหวัดแพร่ ได้แก่ การวิจัยเชิงปฏิบัติการมีกลุ่มตัวแทนประชาชนแกนนำต้นแบบในเชิงปฏิบัติการตำบลแม่คำมี จำนวน 45 คน ในการเข้าร่วมอบรมกิจกรรมให้ความรู้ และกระบวนการในพื้นที่เพื่อการเสริมสร้างพัฒนาภาวะผู้นำทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของนักปกครองท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมในตำบลแม่คำมี อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ โดยชุดกิจกรรมประกอบด้วยเนื้อหา ดังนี้ 1) ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับบริบทการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนา 2) กระบวนการการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนา 3) ผลลัพธ์การส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนา มีการประเมินความรู้ ความเข้าใจ กระบวนการและผลลัพธ์ของผู้เข้าร่วมกิจกรรมการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนา โดยประเมินก่อน-หลัง (Pre-test - Post-test) ผลการเข้าร่วมกิจกรรม พบว่า ผลเข้าร่วมกิจกรรมรวมทุกด้าน ก่อนการเข้ารับการถ่ายทอดความรู้ประชาชนมีความเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนหลังการเข้ารับการถ่ายทอดความรู้อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานของสายัณห์ อินันใจ และคณะ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การส่งเสริมการเรียนรู้ด้านศิลปะเชิงสร้างสรรค์ผ้าหม้อห้อมของเยาวชนและผู้สูงอายุในกลุ่มจังหวัดล้านนา ผลการวิจัยพบว่า การถ่ายทอดศิลปะผ้าหม้อห้อมในกลุ่มจังหวัดล้านนาเป็นความร่วมมือของเครือข่ายท้องถิ่น โดยมีปราชญ์ชาวบ้านถ่ายทอดความรู้แก่เยาวชนและผู้สูงอายุแบบมีส่วนร่วม กระบวนการผลิตใช้เทคนิคพิมพ์เทียนและย้อมหม้อมหลายขั้นตอน จนได้ผ้าสำเร็จรูปที่คงลวดลายและเอกลักษณ์ท้องถิ่น ผลการถ่ายทอดพบว่า ความรู้และความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมเพิ่มจากระดับปานกลางเป็นระดับมาก แสดงถึงความสำเร็จของกิจกรรมในการสืบสานภูมิปัญญาชุมชน (สายัณห์ อินันใจ และคณะ, 2564)

องค์ความรู้ใหม่

คณะผู้วิจัยได้สรุปเป็นองค์ความรู้จากการวิจัย โดยมีรูปแบบการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของนักปกครองท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมของตำบลแม่คำมี อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ประยุกต์ตามแนวหลักอิทธิบาท 4 ซึ่งเป็นคุณธรรมที่ทำให้ได้ผลสำเร็จในการทำงานตามความมุ่งหมายของนักปกครองท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วม ซึ่งคณะผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ความรู้จากการวิจัย ดังสรุปได้ดังนี้

1. ผู้นำแบบฉันทะ ผู้นำมีใจรักและความพอใจในหน้าที่ มุ่งมั่นให้งานพัฒนาชุมชนบรรลุเป้าหมายอย่างเต็มใจปฏิบัติงานด้วยความเสียสละ ไม่ใช้อารมณ์หรืออคติในการทำงานกับประชาชนมีความรู้และวิสัยทัศน์ สามารถขับเคลื่อนกิจกรรมชุมชนด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมได้
2. ผู้นำแบบวิริยะ ผู้นำมีความเพียร อดทน ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคในการพัฒนาชุมชนกล้ารับผิดชอบและลงมือทำก่อน พร้อมขับเคลื่อนงานและกิจกรรมของชุมชนอย่างต่อเนื่อง ไม่ทอดทิ้งปัญหาของประชาชน และมุ่งมั่นแก้ไขปัญหาเพื่อประโยชน์ส่วนรวม
3. ผู้นำแบบจิตตะ ผู้นำมีความตั้งใจและเอาใจใส่ต่อหน้าที่ โดยยึดประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญสามารถปรับตัวและแก้ไขปัญหาตามสถานการณ์สังคมและเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงทุกมิติ ความคิดและพลังใจในการทำงาน พร้อมส่งเสริมความสามัคคีในชุมชน

4. ผู้นำแบบวิมิงสา ผู้นำใช้เหตุผลและปัญญาในการวางแผน ติดตาม และประเมินผล การพัฒนาชุมชน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการคิดและแก้ปัญหาตามความต้องการของพื้นที่ ตัดสินใจบนพื้นฐานการวิเคราะห์ข้อมูลและการตรวจสอบก่อนดำเนินงานเสมอ

ภาพ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย
(ที่มา: สายัณห์ อินันใจและ พระครูโสภณกิตติบัณฑิต, 2566)

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้ สามารถสรุปได้ดังนี้ 1) สภาพการณ์เกี่ยวกับภาวะผู้นำทางการเมืองของนักปกครองท้องถิ่นที่ตำบลแม่คำมีอยู่ในระดับมาก มีจุดเด่นภาวะผู้นำแบบชี้แนะ สะท้อนถึงการแนะแนวทางให้ประชาชนเข้าร่วมในการพัฒนาชุมชน ติดตามการพัฒนาชุมชน รวมทั้งมีจิตสำนึกที่ดีต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีภาวะผู้นำทางการเมือง โดยมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยด้านวิริยะ พากเพียรในการทำงานอิทธิพลสูงสุดต่อการเกิดภาวะผู้นำ แสดงให้เห็นถึงการมีทัศนคติที่ดี ต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในพื้นที่อย่างสม่ำเสมอ ตลอดจนการไม่ย่อท้อต่อความลำบากในการติดตามการพัฒนาชุมชนของผู้ปกครองท้องถิ่น 3) การพัฒนาภาวะผู้นำทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของนักปกครองท้องถิ่นที่แบบมีส่วนร่วมที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วยผู้นำแบบชี้แนะ สนับสนุน มีส่วนร่วม และมุ่งความสำเร็จ ทั้งนี้ เพราะมีความพากเพียรพยายามอย่างสูงที่ มุ่งมั่นในการทำงาน รวมทั้งตรวจสอบการทำงานที่ผ่านมาว่า มีประโยชน์ต่อชุมชน 4) การนำเสนอรูปแบบการประยุกต์หลักพุทธธรรม ประกอบด้วย ความรู้ ความเข้าใจ กระบวนการการส่งเสริม รวมทั้ง ผลลัพธ์การส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนา และผลการทดลองใช้ชุดกิจกรรมพบว่า ระดับความรู้และการมีส่วนร่วมของ

ประชาชนเพิ่มขึ้นจากระดับปานกลางเป็นระดับมาก สะท้อนศักยภาพของรูปแบบในการพัฒนาผู้นำท้องถิ่นอย่างยั่งยืน มีข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษาแบ่งออกเป็น 3 ด้านสำคัญ ได้แก่

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

มีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังนี้ ผู้ปกครองท้องถิ่นที่ควรนำความรู้และนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ ซื่อตรง มีความซื่อสัตย์ซื่อตรง มีความซื่อสัตย์ซื่อตรง มีความซื่อสัตย์ซื่อตรง เพื่อสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานภาครัฐ เอกชน ชุมชนตามปฏิทินปฏิบัติงานในรอบปี

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

มีข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ ดังนี้ ผู้ปกครองท้องถิ่นที่ ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่สนใจที่เข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการแก้ไขปัญหา ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชนตามปฏิทินปฏิบัติงานในรอบปี

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

มีข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้ ผู้สนใจควรศึกษาในมุมมองของการเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการการพัฒนาชุมชนยังไม่ทั่วถึงของหมู่บ้านในตำบลอื่น และควรศึกษาเปรียบเทียบกับภาวะผู้นำทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของนักปกครองท้องถิ่นในพื้นที่อื่น

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. (2564). *คู่มือปฏิบัติงานสำหรับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน*. กรุงเทพฯ: อาสาอารักขาดินแดน.
- ไกรลาส พลไชย. (2562). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลดงมะไฟ อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร. *วารสารธาตุพนมปริทรรศน์*, 3(1), 1-15.
- เทศบาลตำบลแม่คำมี. (2567). *ข้อมูลสภาพทั่วไปและสภาพสังคมตำบลแม่คำมี*. สืบค้นเมื่อ 30 เมษายน 2567, จาก <https://www.maekummee.go.th/social>
- ธัชพร พรหมเสนา. (2565). ประสิทธิภาพการบริหารจัดการปัญหาของประชาชนที่มาร้องเรียนต่อศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดแพร่. *รายงานสืบจากการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 8 และระดับนานาชาติ ครั้งที่ 1* (น. 1256 – 1268). ลำพูน: มจร วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน.
- บุญศรี ไพรัตน์. (2560). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ พ.ศ. พัฒนา.
- พระปัญญาภทธี สิริวฑฒโก (ฟ้าสกุล). (2565). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนในอำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร. *วารสารมจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 12(3), 331-342.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2557). *พุทธธรรม ฉบับขยายความ*. พิมพ์ครั้งที่ 39. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระเมธี สิริปัญญา (วังไฉ). (2565). ภาวะผู้นำทางการเมืองตามหลักพุทธธรรมของผู้ปกครองท้องถิ่นในตำบลป่าเมต อำเภอมะนัง จังหวัดน่าน. *รายงานสืบจากการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 8 และระดับนานาชาติ ครั้งที่ 1* (น. 573-588). ลำพูน: มจร วิทยาลัยสงฆ์ ลำพูน.
- พระอธิการธนิต ธรรมสาโร (รามโพ). (2563). ภาวะผู้นำเชิงพุทธของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตำบลห้วยร่วม อำเภอดงเจริญ จังหวัดพิจิตร. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 3(2), 15-26.
- พุทธทาสภิกขุ. (2537). *สรวาสธรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วัลลภ สุขสวัสดิ์. (2561). *การวิจัยเชิงปริมาณทางรัฐศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 2. พิษณุโลก: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สายัณห์ อินันใจ, รวีโรจน์ ศรีคำภา, ชนันท คุ่มถิ่นแก้ว, พรสวรรค์ สุขไมตรี และคำเกี้ยวเมืองเอก. (2564). การส่งเสริมการเรียนรู้ด้านศิลปะเชิงสร้างสรรค์ผ้าหม้อห้อมของเยาวชนและผู้สูงอายุในกลุ่มจังหวัดล้านนา. *วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ มจร วิทยาเขตแพร่*, 7(1), 14-27.
- สิริกาญจน์ เอี่ยมอาจหาญ. (2564). สถานภาพและบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในการพัฒนาท้องถิ่นร่วมกับเทศบาลตำบล จังหวัดนครนายก. *วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 12(2), 56-61.
- อรรถ กิจผล. (2552). *การมีส่วนร่วมของประชาชน: คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing*. 5th ed. New York: Harper Collins Publishers.